

Fremsat den 27. februar 2024 af indenrigs- og sundhedsministeren (Sophie Løhde)

Forslag til folketingsbeslutning

om ændring af samtykkemodel for organdonation til en blød model af aktivt fravalg fra det fyldte 18. år

Folketinget pålægger regeringen at fremsætte lovforslag, der indfører en blød model af aktivt fravalg fra det fyldte 18. år som samtykkemodel til organdonation i Danmark.

Bemærkninger til forslaget

1. Indledning

Alt for mange danskere dør, mens de står på ventelisten til at modtage et nyt organ. Organtransplantationen er for de berørte danskere håbet om et forbedret og længere liv med venner og familie. For mange er en transplantation det eneste håb for at holde sig i live. Derfor er andelen, som afviser at modtage et donororgan, forsvindende lille.

Ved udgangen af 2023 stod 442 danskere på aktiv venteliste til et organ. Ud af dem ventede 373 på en nyre. 28 patienter døde i 2023, mens de stod på venteliste til et nyt organ.

Manglen på organer skyldes dog ikke, at befolkningen er imod organdonation. Tværtimod er det op mod 84 pct. af danskerne, som har en positiv holdning til organdonation. Alligevel er det under en tredjedel af danskerne over 15 år, der har registreret deres stilling til organdonation i det nationale register.

Gennem tiden har der været iværksat handleplaner, informationsindsatser, påmindelser og digitale tiltag til at få danskerne til at tage stilling til organdonation. Det har bidraget til at få flere danskere til at tage stilling til organdonation i det nationale register. Men vi er fortsat meget langt fra mål. Vi skal fortsat tilskynde flere til at tage stilling via påmindelser, digitale tiltag mv., og regeringen er optaget af at gøre endnu mere. Men det kan ikke stå alene. Det er ikke et spørgsmål om at gøre én ting, men mange ting, så vi får flere til at tage aktivt stilling til organdonation.

For selvom flere danskere end tidligere fik et livsvigtigt organ sidste år, må vi erkende, at vi stadig ikke er i mål. Det nuværende system for organdonation er ikke tilstrækkeligt. Det har vi en politisk forpligtelse til at gøre noget ved. Folk ønsker at modtage organer, hvis de er meget syge, mens alt for få har tilmeldt sig som organdonorer. Det har hver dag konsekvenser for syge danskere, der venter på et organ.

Derfor ønsker regeringen at indføre en blød model af aktivt fravalg til organdonation, så alle danskere i udgangspunktet registreres som organdonor. Det betyder, at den nuværende samtykkemodel vendes om, så alle danskere fra det fyldte 18. år automatisk bliver tilmeldt som organdonor i registeret. Vi ønsker at sende et signal om, at vi som danskere vil være med til at redde liv, når de fleste også ønsker at modtage et livredende organ, hvis den ulykkelige situation, hvor det er nødvendigt, skulle opstå.

Regeringen ønsker, at en blød model af aktivt fravalg først træder i kraft fra det fyldte 18. år, svarende til hvornår en person er myndig, men hvor 15-17-årige, som i dag, fortsat har mulighed for selv at registrere sin stillingtagen til organdonation.

Det vil selvfølgelig stadig være muligt at registrere, at man ikke ønsker at være organdonor i overensstemmelse med de valgmuligheder, der er i dag, herunder muligheden

for at svare ”ved ikke”. Ligesom de pårørende altid vil blive spurgt, hvis den afdøde har bekræftet sit valg i Organ-donorregistret eller har svaret ’ved ikke’, som i dag. På den måde respekteres den enkeltes ret til selvbestemmelse. Ingen vil blive tvunget til at være organdonor. Der vil aldrig blive udtaget organer, hvis ikke den afdøde eller de pårørende har givet samtykke.

Alle borgere vil få tilsendt brev om ændring af samtykkemodellen og opfordring til at registrere sin stillingtagen. Hvis man ikke aktivt har taget stilling forud for ændringen af samtykkemodellen, vil man blive registreret som organdonor. Pårørende vil dog altid blive spurgt, hvis den afdødes stilling ikke er kendt.

Det nye forslag vil være med til at starte samtalen om organdonation – i samfundet og mellem pårørende. Når vi rejser debatten, er der flere danskere, der forholder sig til organdonation. Dermed er håbet også, at forslaget vil være med til at lette situationen for pårørende og de sundhedsprofessionelle, fordi flere danskere vil tage aktivt stilling til organdonation.

2. Modeller for organdonation i Europa

I regeringen ønsker vi ikke at se passivt til, mens vi i Danmark halter efter resten af Europa, når det kommer til organdonation. Langt størstedelen af EU-landene har allerede indført aktivt fravalg til organdonation. Og de højeste donorrater i Europa ses i overvejende grad i de lande, der har indført aktivt fravalg. I Danmark er vi blandt de få lande i Europa, hvor udgangspunktet stadig er, at man ikke automatisk er organdonor.

3. Kommunikation omkring ændring af samtykkemodellen

En ændring af samtykkemodellen for organdonation vil ikke ske over natten. Det er vigtigt, at befolkningen får god tid til at blive oplyst og gøre sig overvejelser om organdonation, før ordningen træder i kraft. Regeringen ønsker derfor, at alle borgere bliver grundigt informeret om ændringen i registeret, og hvordan den enkelte kan angive sit valg.

Derfor foreslår regeringen, at der forud for en ændring af samtykkemodellen kommunikeres bredt til alle omkring ændringen via informationsindsatser. Der foreslås oplysningskampagner bredt i samfundet og en fortsat og styrket indsats med påmindelser osv. i borgerens møde med det offentlige. Og alle over 18 år modtager et brev, som beskriver den nye tilgang til organdonation.

Det foreslås derfor, at der afsættes et halvt år fra lovændringen er vedtaget til ikrafttrædelse, mhp. bred befolkningsrettet informationsindsats forud for implementering af en blød model af aktivt fravalg.

4. Økonomiske konsekvenser og videre proces

En ændring af samtykkemodellen medfører udgifter for

6,1 mio. kr. i 2024, 9,4 mio. kr. i 2025 og 1,5 mio. kr. i 2026 til etablering af modellen samt udgifter til styrket informationsindsats, oplysning og påmindelser. Udgifterne finansieres delvist gennem generelle reserver og delvist gennem Indenrigs- og Sundhedsministeriets egen ramme. Hertil

kommer evt. afledte konsekvenser for kapaciteten, som vil kunne drøftes med regionerne ift. den samlede økonomi.

En forudsætning for vedtagelse af forslaget vil være en efterfølgende vedtagelse af ændring af sundhedsloven.